

LEWIS, Holly: THE POLITICS OF EVERYBODY: FEMINISM, QUEER THEORY, AND MARXISM AT THE INTERSECTION: A REVISED EDITION. London: Bloomsbury Publishing, 2022. 340 s.

Tomáš Eštok

DOI: <https://doi.org/10.31577/slovlit.2024.71.2.9>

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0002-3849-0765>

The *Politics of Everybody: Feminism, Queer Theory, and Marxism at the Intersection: A Revised Edition* (Politika všetkých: Interseksionálny náhľad na feminizmus, kvír teóriu a marxizmus: revidované vydanie; všetky názvy a citáty preložil T. E.) od Holly Lewisovej vstupuje do akademického aj populárneho diskurzu v čase, keď sa témy identity, feminizmu a sexuality tešia zvýšenej pozornosti, pričom so sebou prinášajú mnoho (často polarizujúcich) pohľadov. O to odvážnejšie je potom zasadzovať ich do politického diskurzu, opisovať ich vývoj a fungovanie vo vzťahu k ich komodifikácii kapitalistickou spoločnosťou a do tretice ich prepojiť s marxistickou filozofiou. Samotný zámer prepojiť marxistickú teóriu s teóriou kvír identít je pomerne nevídaný a na prvý pohľad sa môže zdať až nemožný. Obzvlášť zaujímavé je čítať tento text v slovenskom prostredí, keďže stredo európske a východo európske ľavicové prostredie je poznačené zlyhaným socialistickým projektom 20. storočia. Aj preto je dôležité hneď na začiatku prísť k dielu ako k vízii jasne deklarovanej ľavicovej teoretičky, ktorá vedome a bez zdráhania sa opisuje realitu súčasného života nasledovne: „Ak chceme porozumieť samým sebe, musíme kapitalizmus vnímať ako spôsob výroby a analyzovať, ako v rámci inherentného karnevalu hrôz vytvára

útlak kvír osôb, spolu s ďalšími druhmi vylúčenia, vykorisťovania a násilia“ (strana xxvii). Ak sú čitatelia a čitatelky schopní autorke priznať nárok na vlastné vnímanie politickej reality sveta, dokážu z publikácie čerpať, aj keď sa jeho či jej politické názory odlišujú.

Veľkou prednosťou knihy je na prvý pohľad jasná štruktúra a presne zadefinované ciele formulované v úvode v podobe otázok: „Ako je možné sklbiť marxistické vnímanie inkluзивity s rodovou a so sexuálnou odlišnosťou? Aké materiálne podmienky tvarujú sexuálne a rodové politiky? Ako sa tieto politiky vzťahujú na kapitalizmus a antikapitalizmus?“ (strana 14). Nosným problémom doterajšieho skúmania v oblasti rodového a sexuálneho útlaku príslušných menšín je podľa autorky tendencia vnímať ich ako súbežné s kapitalistickou taxonómiou spoločnosti, v dôsledku čoho si stanovuje cieľ opisovať ich vo vnútri tohto systému. H. Lewisovej sa to darí v celej šírke diela a v každom ohľade.

V úvodnej kapitole sa vracia k názvu knihy *Politika všetkých* a analyzuje pojem všetci ako taký. Venuje sa jeho komplexnej povahe a implikáciám v súvislosti s chápaním spoločenských vzťahov v kapitalistickej spoločnosti. Asi najpodstatnejšou časťou je vyslovenie potreby predstaviť novú víziu pre politiku, kto-

rá by bola schopná preklenúť individualizmus a nájsť zázemie v kolektivitě. Práve túto víziu ďalej rozvíja v nasledujúcich častiach knihy, pričom jej rozsiahla analýza kulminuje v záverečných desiatich postulátoch pre kvír marxistickú budúcnosť.

Epistemologická kapitola *Terms of the Debate* (Diskutované pojmy) ponúka koncepčné uchopenie pojmov, ktoré autorka neskôr dáva do súvislostí. Priznáva náročnú úlohu predostrieť svoju koncepciu širokému publiku s rôznorodou škálou záujmov a akademického poznania. Hovorí o „náročnej úlohe osloviť niekoľko publik naraz: feministov*ky tretieho prúdu a kvír teoretikov*čky, ktorí*é sú ponorení*é do rodových štúdií a sexuálneho oslobodenia, ale nie sú im známe princípy marxistickej ekonomiky; marxistov*ky, ktorí*é sa túžia posunúť od povrchného odmietnutia ‚politiky identít‘ a chcú lepšie pochopiť súvislosti medzi objektívnou realitou materiálnej existencie a skutočným prežívaním materiálnej existencie; a ľudí, ktorí sa snažia uchopiť vlastnú politicko-filozofickú orientáciu v rámci rodu“ (strana 17). Osloviť takto členité publikum s rôznorodými prístupmi k jednej a tej istej téme je skutočne náročné a ukazuje sa, že predmetná kapitola, aj keď rozsiahla a informatívna, nemusí vždy docieľiť, čo si zaumienila. V úsilí začleniť do diskurzu čo najviac konceptov a vzájomne ich poprepájať sa autorka často uchýľuje k skratkovitosti, čoho následkom sú časti textu, ktoré by si možno zasluhovali viac pozornosti a hlbšiu analýzu. Stále však ide o kvalitné zhrnutie základných pojmov, ku ktorým sa autorka svedomite vracia v rámci neskorších analýz a na základe ktorých si čitateľ dokáže ujasniť koncepčné rámce a sledovať Lewisovej analytickú linku.

Druhá kapitola *Marxism and Gender* (Marxizmus a rod) je značne členitá, tvorí ju desať podkapitol. Po úvodnom rozlíšení pojmov sa autorka posúva k ich prelínaniu a konzekventným usúvzťažňeniam výstupov z tejto syntézy konceptov, ktorá je skutočne novátorská. Pozitívne možno vnímať zobrazenie vývoja debát feminizmu druhej vlny a tretej vlny v histórii feministického hnutia a následného precho-

du od otázky ženskosti a mužskosti k otázkam rodu ako konceptu. Nasleduje niekoľko podkapitol k analýze Marxových a Engelsových teórií, kde autorka hľadá odkazy na témy (rasovej) sociálnej reprodukcie, postavenia žien, rodovej identity a podobne. Niekedy sa zdá, že v snahe podchytiť množstvo tém, ktoré so sebou dozajista súvisia, publikácia stráca jasné zameranie: autorka načrtne niekoľko problémov, ktoré do istej miery síce opíše, no množstvo otázok zanechá stále otvorených.

Tretia kapitola *From Queer Nationalism to Queer Marxism* (Od kvír nacionalizmu ku kvír marxizmu) je snáď najsilnejšou kapitolou publikácie. Po krátkych analytických pokusoch opísať súčasný stav vecí s odkazmi na minulosť prichádza autorka s vlastnou koncepciou prerodu súčasných debát okolo tém sexuality, rodu a marxizmu do podoby, ktorá by reflektovala odklon od takzvaného vektorového modelu útlaku. Kritizuje vnímanie rôznych podôb útlaku (napríklad na základe rasy, rodu, triedneho postavenia) ako členitých vektorov schopných prelínania. Podľa nej takýto vektorový model nedokáže poňať prepojenosť a komplexnosť týchto foriem útlaku v rámci kapitalistického systému. Ponúka nový prístup, v rámci ktorého ich začneme vnímať ako produkty materiálno-spoločenských vzťahov, ktoré sú spletené a navzájom sa ovplyvňujú. Ako príklad uvádza, že „prežívanie mužskosti je vždy podmienené rasou, triednym postavením a telesnými schopnosťami, takisto ako je koncept rasy vždy modulovaný rodovou a sexuálnou identitou. Dochádza k tomu preto, že vo svete sa vždy všetko deje naraz“ (strana 195). Zaujímavé je sledovať Lewisovej snahu vysvetliť a prekonať napätý vzťah medzi marxistickým učením a kvír teóriou, ktorých počiatok nachádza v diele Donalda Martina *The Material Queer* (Materiálnosť kvír hnutia, 1996). D. Marton vyjadruje znepokojenie nad posunom od gejských a lesbických politik identít k širšiemu, postmodernému konceptu kvír identity. Tento posun vníma ako odklon od triedneho vedomia a príklon k neoliberalnému individualizmu. Lewisovej odpo-ved'kladie dôraz na uvedomenie, ako sa rôzne

192 formy útlaku na podklade identity prelínajú s kapitalistickými štruktúrami a sú nimi priamo tvorené. Opisuje potrebu nového prístupu, v rámci ktorého sa politiky identít začlenia do širšieho porozumenia sociálno-ekonomickým systémom. Autorka tak odpovedá na otázku, ako je možné sklbiť kvír marxistické teoretické výstupy s moderným formovaním kvír teórie. Jej argumentácia je jasná a podložená faktickým vyvracaním záverov formovaných teoretikmi a teoretičkami ako Donald Marton, Theresa Ebertová či Mas'ud Zavarzadeh.

V závere knihy (*Conclusion*) predstavuje H. Lewisová desať „axióm“ kvír marxistickej budúcnosti, v rámci ktorých sa dožaduje: skončenia politickej fragmentácie, konkrétnych ekonomických analýz založených na dialektickosti a zapojení rodovo-sexuálnych tém, odklonu od vektorového modelu útlaku, odsúdenia transexkluzívneho feminizmu, odklonu od komunitného zmyšľania kvír komunit smerom k formovaniu konkrétnych politických

požiadaviek a príklonu k cieľnému vykoreňovaniu vyvlastňovania. Z hľadiska čitateľnosti a jasnosti argumentácie je vymenovanie konkrétnych podôb kvír marxizmu vítanou súčasťou, keďže publikácii dodáva konkrétnu štruktúru výstupov. Zjavným nedostatkom je obsažnosť jednotlivých axióm a aj keď ich čiastkové vysvetlenia sú útržkovito rozvinuté v predchádzajúcich kapitolách, nemusia vo výsledku pôsobiť jednotne.

Publikácia H. Lewisovej predstavuje dôležitý krok v akademickom skúmaní lavicových politík v nadväznosti na politiky identít. Je dôkazom, že tieto dva svety sa v teoretickom uchopení politickej budúcnosti nedajú držať vo vákuu, ale dokážu nájsť vzájomné prieniky. Na jej argumentoch je možné ďalej stavať a pokračovať v skúmaní konzekventných východísk, najmä v otázke formovania jednotného vzťažného modelu útlaku pod kapitalistickým nastavením produkcie namiesto modelu, ktorý H. Lewisová nazýva vektorovým.

Mgr. Tomáš Eštok
Katedra anglistiky a amerikanistiky
Filozofická fakulta Univerzity Komenského
Gondova 2
811 02 Bratislava
Slovenská republika
E-mail: estok5@uniba.sk